

УДК 343.352

*Желік Максим Борисович,
аспірант кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

ОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

На підставі аналізу кримінального законодавства держав, які є членами Європейського Союзу в частині, що встановлює відповідальність за вчинення корупційних злочинів, проведено його порівняння із положеннями Кримінального кодексу України. Запропоновано напрями подальшого вдосконалення відповідних норм кримінального закону України.

Ключові слова: неправомірна вигода, регламентація, підкуп, службова особа, кримінальне законодавство, зарубіжний досвід.

Постановка проблеми. Українська доктрина кримінального права існує і розвивається з урахуванням відомих досягнень зарубіжного кримінального права, правильних та помилкових рішень кримінально-правової політики та положень кримінального законодавства інших держав; кримінально-правові норми в Україні застосовуються з урахуванням певною мірою того, як аналогічні норми застосовуються в інших державах; новели в кримінальному законодавстві України з'являються часто під впливом апробованих на практиці положень законодавства інших держав чи результатів наукових досліджень зарубіжних науковців [12, с. 298].

Завдяки інтенсивним процесам глобалізації в Україні відчувається істотний вплив запозичень з досвіду зарубіжних держав та міжнародних стандартів на формування сучасної правоохоронної системи та кримінальної юстиції. Україна, прагнучи інтегруватись до світової спільноти, намагається гармонізувати своє законодавство у сфері протидії корупційній злочинності [13, с. 444]. У сучасних умовах становлення України як правової держави, адаптації вітчизняного законодавства до держав Європейського Союзу значення порівняльно-правового методу стає як ніколи актуальним, оскільки дозволяє озброїти ідеями і аргументами, які не можливо отримати навіть за дуже доброго знання свого права, а також визначити спільне та відмінне, бачити як недоліки, так і зразки вирішення певних питань.

З огляду на це, слід проаналізувати зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Відповідний аналіз сприятиме виявленню переваг та недоліків національного кримінального законодавства в цій частині, а також внесення відповідних змін шляхом врахування позитивного зарубіжного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості зарубіжного досвіду регламентації кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди, рідко були об'єктом самостійних кримінально-правових досліджень. Разом із тим, окремі аспекти порівняльного досвіду в цій частині розглядалися у працях А.В. Виговської, С.І. Задніченка, І.В. Морозової, Ю.А. Мучкаєвої, В.В. Шмигельського, І.В. Чемериса. Проте доводиться констатувати, що в цих кримінально-правових дослідженнях висвітлюються тільки

фрагментарно окремі проблеми, пов'язані з учиненням досліджуваних корупційних злочинів.

Постановка завдання. Мета наукової статті полягає в аналізі зарубіжного досвіду регламентації кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Виклад основного матеріалу дослідження. КК України має реформуватися відповідно до стратегії європейської інтеграції, з урахуванням найкращих іноземних стандартів, оскільки за сучасних умов без звернення до позитивного іноземного досвіду неможливо розбудувувати національну правову систему та зближувати її з правовими системами розвинених країн світу, а також забезпечувати обмін правовою інформацією [2, с. 24]. З огляду на це, слід розглянути правовий досвід кримінального законодавства тих держав, які є членами Європейського Союзу (Французька Республіка [8] (далі – КК Франції), Федеративна Республіка Німеччини [9] (далі – КК ФРН), Королівство Швеція [10] (далі – КК Швеції), Республіка Польща [7] (далі – КК Польщі), Королівство Бельгії [4] (далі – КК Бельгії), Королівство Данії [5] (далі – КК Данії), Латвійської Республіки [3] (далі – КК Латвії), Республіка Болгарія [6] (далі – КК Болгарії), Республіка Естонія [11] (далі – КК Естонії), оскільки «інтеграція України у європейські структури ставить питання про зближення українського національного і європейського права» [14, с. 26].

В першу чергу, слід з'ясувати, чи взагалі передбачена кримінальна відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди у диспозиціях статей кримінального законодавства держав, які є членами Європейського Союзу. Зокрема, аналіз КК показує, що в одних державах законодавець передбачає систему відповідних складів злочинів (параграф 331, 332, 335, 337 КК ФРН; ст.432-11, ст.432-12, 433-1, 433-2 КК Франції; параграф 144, 145, 299 КК Данії; ст.283, ст.301, 302, 302-а, 303 КК Болгарії; ст.164, ст.164-2, ст.164-6, ст.166-3 КК Естонії; ст.246, ст.247, ст.248, ст.249, ст.250 КК Бельгії), натомість, в інших – окремі статті у яких регламентується кримінальна відповідальність за вчинення вищевказаних дій (ст.2 Глави 20 КК Швеції; ст. 320 КК Латвії; ст.228 КК Польщі).

В свою чергу, до складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, законодавець зарубіжних держав відносить: отримання вигоди, отримання хабара, особливо тяжкі випадки продажності і підкупу, винагорода третейського судді (параграфи 331, 332, 335, 337 КК ФРН); отримання хабара, корупційне діяння, використання службового положення в корисливих цілях, незаконне прийняття службовою особою винагороди (ст.164, ст.164-2, ст.164-6, ст.166-3 КК Естонії). Окрім того, у КК Франції передбачено два окремих параграфи та главу, у яких регламентується кримінальна відповідальність за пасивну корупція і торгівлю впливом, які вчинені особами, що займають публічну посаду (ст.432-11), незаконне отримання вигоди (ст.432-12) та активну корупцію і торгівлю впливом (ст.431-1, ст.431-2).

В подальшому необхідно проаналізувати предмет складів злочинів про кримінальну відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Так, у КК зарубіжних держав предметом складів злочинів, які полягають у вчиненні вищевказаних дій, є вигода (параграф 331, 332, 335, 337 КК ФРН; ст.432-12 КК Франції), винагорода (ст.164-6, ст.166-3 КК Естонії), хабар (ст.246, ст.247, ст.248, ст.249, ст.250 КК Бельгії), подарунки, презенти або переваги (ст.432-11, ст.433-1, ст.433-2 КК Франції), хабар або інша незаконна винагорода (ст.2 Глави 20 КК Швеції), подарунок або інші привілеї (параграф 144 КК Данії), винагорода, мито або збір, які не підлягають стягненню (параграф 145), матеріальні цінності, майнові чи інші блага (ст. 320 КК Латвії), майнові блага (ст.283 КК Болгарії), дар або будь-яке інше майнове благо (ст.301 КК Болгарії), майно, право на майно або інша майнова вигода у вигляді

хабара (ст.164 КК Естонії), корупційний дохід (ст.164-2 КК Естонії), майнова або особиста вигода (ст.228 КК Польщі).

Потрібно також зупинитись на аналізі об'єктивної сторони складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди. Слід зазначити, що кримінальна відповідальність за вчинення трьох вищевказаних дій не передбачена у жодному з КК зарубіжних держав. Натомість, кримінально-караними є такі види діянь, а саме: вимагання або прийняття (ст.432-11 КК Франції), прийняття, отримання або зберігання (ст.432-12 КК Франції), отримання, приймання обіцянки або вимагання (ст.2 Глави 20 КК Швеції; параграф 144 КК Данії; ст.228 КК Польщі), отримання (ст.320 КК Латвії; ст.301, ст.302, ст.302-а КК Болгарії; ст.164, ст.164-2, ст.164-6, ст.166-3 КК Естонії), вимога або прийняття пропозиції чи обіцянки (ст.246 КК Бельгії).

З вищезазначеного випливає, що регламентація відповідальності за вчинення відповідних дій у кримінальному законодавстві держав, які є членами Європейського Союзу, є не дуже подібною. Зокрема, в одних випадках, кримінально-караними є дії, які полягають лише в одержанні неправомірної вигоди, а в інших – у її вимаганні, одержанні або прийнятті пропозиції. Окрім того у КК ФРН (ч.1 параграфу 331, ч.1 параграфу 332), Франції (п.1 ст.432-11, п.1 ст.432-12), Швеції (ч.1 ст.2 Глава 20), Данії (параграфи 144, 145), Польщі (ч.1 ст.228) вимагання неправомірної вигоди виступає ознакою основного складу злочину, натомість у КК Латвії, Естонії (ч.2 ст.164, п.4 ч.3 ст.164-2) – кваліфікованого складу.

Видається, що використання «на одному рівні» понять «вимагання», «одержання» чи «прийняття пропозиції» є хибним рішенням законодавця. Це пов'язано з тим, що вимагання неправомірної вигоди за ступенем суспільної небезпеки є більш небезпечним, ніж прийняття пропозиції чи її одержання, оскільки полягає у вимозі щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням наданих повноважень стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів. Натомість, прийняття пропозиції неправомірної вигоди службовою особою чи особою, яка надає публічні послуги тощо, може бути зумовлене неодноразовими пропозиціями «надоїдливого прохача». Тому, видається, справедливою позиція законодавців тих держав, у яких вимагання неправомірної вигоди є кваліфікуючою ознакою складу злочину, який полягає у прийнятті пропозиції, обіцянки чи одержанні неправомірної вигоди.

Окремо слід зупинитися на аналізі об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого параграфом 145 КК Данії. Зокрема, у цьому параграфі вказується, що «якщо з метою особистої вигоди особа утримує винагороду, яка була отримана добросовісно, то після виявлення нею такої помилки, вона підлягає тюремному ув'язненню на будь-який термін, який не перевищує двох років». З вищезазначеного положення незрозуміло, яким чином особа може отримати добросовісно винагороду. Окрім того, не вносить ясності положення про те, що внаслідок виявленої помилки, особа підлягає покаранню. Можливо, в цьому випадку мова йде про те, що особа не бачила як їй надали винагороду, а згодом виявила її в себе. Однак в такому випадку її дії не повинні отримати кримінально-правову оцінку.

Аналіз КК зарубіжних держав свідчить про те, що, як правило, суспільно-небезпечні діяння, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди, є злочинами з формальним складом. Такі злочини, вважаються закінченими з моменту вчинення зазначених у кримінальному законодавстві дій чи бездіяльності. Відповідно суспільно небезпечні наслідки не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони

складу злочину. Попри це, як приклад злочину з матеріальним складом, який полягає в одержанні неправомірної вигоди можна вважати злочин, який передбачений ч.1 ст.166-3 КК Естонії. В диспозиції відповідної статті міститься вказівка на вид суспільно небезпечних наслідків – значна майнова шкода або інші тяжкі наслідки для охоронюваних законом прав та інтересів особи, держави або органів місцевого самоврядування. Таким чином, вищевказаний склад злочину слід вважати закінченим лише з моменту настання цієї шкоди.

В подальшому необхідно зупинитись на аналізі суб'єкта складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди. У кримінальному законодавстві окремих зарубіжних держав передбачена диференціація кримінальної відповідальності в залежності від спеціального суб'єкта. При цьому законодавець в одних випадках вказує на термін «службова особа», в других – дає перелік службових осіб; в третіх – узагальнює коло осіб, які можуть бути суб'єктами відповідних злочинів; натомість, в четвертих – конкретизує коло осіб, які вчиняють злочини, що полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.

Так, відповідальність службових осіб за вчинення вищевказаних дій, передбачена у КК наступних зарубіжних держав: Швеції (ст.2 Глави 20), Болгарії (ст.301, 302), Естонії (ст.164, ст.164-2, ст.164-6, 166-3). Перелік службових осіб, які отримують, приймають обіцянку або вимагають хабар або іншу незаконну винагороду закріпленій у ст.2 Глави 20 КК Швеції, а зокрема: член дирекції, адміністрації, ради або іншого закладу, який належить державі, муніципалітету, об'єднанню місцевих органів тощо; особа, яка здійснює призначення, що регулюється статутом; військовослужбовець; особа, яка здійснює державні повноваження; особа, яка отримала завдання вести юридичні або фінансові справи іншої особи або незалежний розгляд призначень, які потребують кваліфікованих технічних знань, або здійснює керівництво за управлінням такими справами.

Кримінально-караними також є дії службової особи або особи, яка спеціально уповноважена на виконання публічної служби (параграфи 331, 332 КК ФРН), особи, яка наділена обов'язками публічної влади або виконує обов'язки по державній службі (ст.ст.432-10, 432-11, 432-12 КК Франції). Окрім того, кримінальна відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди передбачена також і щодо третейського судді (параграф 337 КК ФРН), будь-якої особи, яка здійснює державні повноваження або функції (параграфи 144, 145 КК Данії).

Лише у КК Франції законодавець чітко диференціює відповідальність осіб, які займають публічну посаду (параграф 2 відділу III «Про пасивну корупцію і торгівлю впливом, вчинених особами, які займають публічну посаду) та приватних осіб (відділ 1 Глави III «Про активну корупцію і торгівлю впливом, вчинених приватними особами»). Натомість, у КК Польщі законодавець надає узагальнену характеристику осіб, які одержують неправомірну вигоду. Як приклад, наведемо параграф 1 ст. 228, у якому вказується наступне: «хто у зв'язку із виконанням публічних функцій отримує майнову або особисту вигоду або обіцянку її надання, або вимагає надання такої...». Однак, з аналізу змісту даної статті випливає, що суб'єктом злочину, передбаченого параграфом 1 ст.228 КК є особа, яка виконує публічні функції.

Потрібно також зупинитись на аналізі змісту суб'єктивної сторони складів злочинів, які полягають в прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди. Зокрема, аналіз КК зарубіжних держав засвідчує, що законодавець у диспозиціях статей не вказує на форму вини відповідних діянь. Однак, зі змісту статей, у яких регламентується кримінальна відповідальність за вчинення вищевказаних дій, випливає, що аналізовані посягання можуть вчинятися лише з прямим умислом. Окрім того, в диспозиціях окремих

статей законодавець також вказує на спеціальну мету вчинення злочину – з метою особистої вигоди (параграф 145 КК Данії), з метою одержання корупційного доходу (ст.164-2 КК Естонії), що вказує на умисний характер діяння.

Неможливо оминати увагою вирішення питання щодо кваліфікуючих ознак прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, що передбачені у кримінальному законодавстві держав Європейського Союзу. Так, за КК ФРН особливо тяжкими випадками продажності і підкупу є одержання вигоди у великому розмірі (п.1 ч.2 параграфу 335), одержання систематично особою вигоди, яку він вимагав у якості послуги у відповідь за те, що в майбутньому зробить службову дію (п.2 ч.2 параграфу 335), одержання вигоди особою, яка дія у якості промислу або як член банди, яка організувалася для постійного вчинення відповідних дій (п.3 ч.2 параграфу 335). Натомість, за КК Естонії (ч.2 ст.164) та Латвії (ч.2 ст.288) кваліфікуючими ознаками прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди є вчинення злочину повторно або у великих розмірах, які пов'язані із вимаганням вигоди.

Дещо відрізняються за своїм змістом кваліфікуючі ознаки складу злочину, передбаченого ч.2, 3 ст.301 КК Болгарії та ч.2 ст. 247 КК Бельгії, а зокрема, одержання посадовою особою вигоди за порушення своїх службових обов'язків або за те, що вже їх порушила, якщо це порушення саме по собі не становить злочину (ч.2 ст.301 КК Болгарії), а також одержання особою вигоди за обіцянку вчинити злочин у зв'язку з її службовою діяльністю або за вже вчинений злочин (ч.3 ст.301 Болгарії, параграф 2 ст.247 КК Бельгії).

М.І. Мельник вважає, що вчинені особою за винагороду дії можуть бути як цілком законними (входити до її компетенції, узгоджуватися з усіма нормативно-правовими актами, здійснюватися в установленому порядку тощо), так і неправомірними. Відповідно, на думку цього автора відсутність у КК України диференціації відповідальності за одержання неправомірної вигоди залежно від згаданих обставин, є невиправданим, оскільки дії особи, яка за незаконну винагороду йде на порушення своїх службових повноважень, свідчать про її антисоціальну орієнтацію [1, с. 11]. Разом із тим, з такою позицією не слід погодитись з огляду на те, що поняття «неправомірні дії» за своїм обсягом є дуже широким і охоплює суспільно-небезпечні діяння, які є різними за характером і ступенем суспільної небезпеки (наприклад, перевищення повноважень, зловживання повноваженнями, підроблення документа тощо). Тому у випадку одержання особою неправомірної вигоди за порушення своїх службових обов'язків, такі дії отримують додаткову кримінально-правову оцінку. За таких умов диференціація відповідальності за одержання неправомірної вигоди, в залежності від вищезгаданої ознаки, не є виправданою та не має жодного практичного значення. Більше того, такий стан речей суперечить принципам точності та повноти кримінально-правової кваліфікації, відповідно до яких діяння кваліфікується за статтею кримінального закону, що найбільш точно описує його ознаки та має охоплювати всі посягання, вчинені винною особою.

Що ж до видів покарань за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, то необхідно відмітити, що у КК держав, які є членами ЄС, передбачена різна караність таких дій. Так, за КК Франції десятьма роками тюремного ув'язнення і штрафом в розмірі 1000000 франків карається діяння, яке вчинене будь-якою особою, що володіє публічною владою, яка виконує обов'язки по державній службі або наділена виборчим мандатом, що виразилося у вимаганні або прийнятті, без законних на те підстав, підношень, обіцянок, подарунків, презентів або будь-яких інших переваг (ст.432-11). Натомість, за КК ФРН дії посадової особи або особи, спеціально уповноваженої на виконання публічної служби, які полягали у вимозі вигоди для себе або третьої особи чи домовленості про її прийняття або одержання її, караються позбавленням волі на строк до

трьох років або грошовим штрафом. Тобто, в цьому випадку позбавлення волі не виступає основним видом покарання, а може застосовуватись як альтернатива покарання у виді штрафу.

У КК зарубіжних держав передбачена різна міра покарання за одержання неправомірної вигоди залежно від того, одержана вона за законні дії чи незаконні дії. Так, за одержання посадовою особою вигоди за порушення своїх службових обов'язків або за те, що вона вже їх порушила, якщо це порушення саме по собі не становить злочину, передбачене покарання у виді позбавлення волі від одного до семи років (ч.2 ст.301 КК Болгарії). Натомість, за одержання особою вигоди за обіцянку вчинити злочин у зв'язку з її службовою діяльністю або за вже вчинений злочин - позбавлення волі від одного до десяти років (ч.3 ст.301 КК Болгарії). Якщо порівнювати відповідні санкції, то виходить, що суд може призначити однакове покарання за одержання службовою особою вигоди за вже вчинений злочин та одержання неправомірної вигоди за вчинення дій, які входять в коло її обов'язків. Таку позицію законодавця навряд чи можна вважати справедливою, оскільки покарання має посилюватись з підвищенням значущості об'єкта, який охороняється, а об'єкти різної соціальної значущості повинні отримати оцінку у кримінально-правових санкціях шляхом встановлення більш суворих санкцій за посягання на більш значущі об'єкти.

Окрім того, слід зазначити, що у КК Болгарії встановлено однакову відповідальність як за пасивну (прийняття дару або будь-якого іншого майнового блага службовою особою), так і активну (надання дару або будь-якого іншого майнового блага службовій особі) форму корупції, зокрема, у виді позбавлення волі до шести років (ч.1 ст.301, ч.1 ст.304). Така позиція законодавця, видається, є справедливою, оскільки суспільна небезпека як одержання неправомірної вигоди, так і пропозиція чи обіцянка її надання, полягає в підриві державного апарату, установи чи організації, дискредитує її діяльність, а також негативно впливає на проведення соціальних перетворень та економічний розвиток. Інколи особа, яка пропонує неправомірну вигоду сама спонукає службову чи іншу особу, вчинити дії, які суперечать її обов'язкам, тобто вона схиляє її до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей. Тому у переважній більшості випадків, якщо б люди самі не проявляли ініціативну у пропозиції неправомірної вигоди, то показники корупції були б значно нижчими. Разом із тим, варто зауважити, що однакова міра покарання за одержання та надання неправомірної вигоди є недопустимим лише в тому випадку, коли щодо особи, яка її надала мало місце вимагання неправомірної вигоди.

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду регламентації кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди дає змогу констатувати те, що невдалими слід вважати положення кримінального законодавства тих держав, у яких передбачена однакова відповідальність за прийняття пропозиції чи одержання неправомірної вигоди, а також її вимагання (ФРН (ч.1 параграфу 331, ч.1 параграфу 332), Франція (п.1 ст.432-11, п.1 ст.432-12), Швеція (ч.1 ст.2 Глава 20), Данія (параграфи 144, 145), Польща (ч.1 ст.228).

Окрім того, не слід запозичувати досвід кримінального законодавства Болгарії (ч.2,3 ст.301) та Бельгії (ч.2 ст.247) у якому передбачена диференціація відповідальності за одержання неправомірної вигоди в залежності від законності чи незаконності дій, які спеціальний суб'єкт повинен вчинити. У випадку одержання особою неправомірної вигоди за порушення своїх службових обов'язків, такі дії повинні отримати додаткову кримінально-правову оцінку, що відповідає принципам повноти та точності кримінально-правової кваліфікації.

Водночас, вартим запозичення видається досвід кримінального законодавства Латвії (ст.320), Болгарії (ст.301, ст.302, ст.302-а) та Естонії (ст.164, ст.164-2, ст.164-6, ст.166-3), у якому передбачена кримінальна відповідальність лише за отримання неправомірної вигоди. Позитивним є також досвід КК Болгарії (ч.1 ст.301, ч.1 ст.304) щодо встановлення однакового покарання для тих осіб, які одержують неправомірну вигоду, а також тих, хто її надає, оскільки в обох випадках такий стан речей впливає на реалізацію конституційних прав людини і громадянина, а також створює негативний імідж України у міжнародній спільноті.

Список використаних джерел

1. Мельник М.І. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції: дис. доктора юрид. наук: 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право»/ М. І. Мельник. – К., 2002. – 506 с.
2. Савченко А. В. Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та федерального кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки: автореф. дис. д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / А.В. Савченко. – К., 2007. – 36 с.
3. Уголовный закон Латвийской Республики / Адапт. пер. с лат., науч. ред. и вступ. ст. А.И. Лукашова и Э.А. Саркисовой. – Мн. «Тесей», 1999. – 176 с.
4. Уголовный кодекс Бельгии / Науч. ред. и предисловие канд. юрид. наук доц. Н.И. Мацнева. Перевод с фр. канд. юрид. наук Г.И. Мачковского. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – 561 с.
5. Уголовный кодекс Дании / научное ред. и предисл. С. С. Беляева; [пер. с датского и английского канд. юрид. наук С. С. Беляева, А. Н. Рычевой]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – 230 с.
6. Уголовный кодекс Республики Болгария / Науч. ред. канд. юрид. наук, проф. А. И. Лукашова. Перевод с болгарского Д. В. Милушева, А.И. Лукашова, вступ. статья И И Айдарова – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001 – 298 с.
7. Уголовный кодекс Республики Польша / Пер. с польск. Барилевич Д.А. и др.; Адапт. пер. и науч. ред. Э.А. Саркисова, А.И. Лукашов; Под общ. ред. Н.Ф. Кузнецовой. – Мн.: Тесей, 1998. – 128 с.
8. Уголовный кодекс Франции / Науч. редактирование канд. юрид. наук, доц. Л.В. Головки, канд. юрид. наук., доц. Н.Е. Крыловой: перевод с французского и предисловие канд. юрид. наук., доц. Н.Е. Крыловой. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 650 с.
9. Уголовный кодекс ФРГ / Пер. с нем. – М.: Издательство «Зерцало», 2000. – 208 с.
10. Уголовный кодекс Швеции / Пер. с англ. С.С. Беляева, М. – 2000. – 167 с.
11. Уголовный кодекс Эстонской республики / Науч. ред. и перевод с эстонского В. В. Запелалова, вступ. статья канд. юрид. наук доц. СПбГУНИ Мацнева – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001 – 262 с.
12. Хавронюк М.І. Наукове осмислення правової доктрини та кримінального законодавства зарубіжних країн / М.І. Хавронюк / Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013 – № 1(1) – С.298-347.
13. Цитряк В.Я. Зарубіжний досвід криміналізації активного підкупу / В.Я.Цитряк // Держава і право. – 2012. – Вип. 56. – С. 444-449

14. Шемшученко Ю.С. Європейське право: теорія і практика / Ю.С. Шемшученко // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом. Матеріали науково-практичної конференції. – К., 1998. – С. 26-28.

Желик М.Б. Зарубежный опыт регламентации уголовной ответственности за принятие предложения, обещания или получения неправомерной выгоды

На основании анализа уголовного законодательства государств, которые являются членами Европейского Союза в части, устанавливающей ответственность за совершение коррупционных правонарушений, проведено его сравнение с положениями Уголовного кодекса Украины. Предложены направления дальнейшего усовершенствования соответствующих норм уголовного закона Украины.

Ключевые слова: *неправомерная выгода, регламентация, подкуп, должностное лицо, уголовное законодательство, зарубежный опыт.*

Zhelik M. B. International experience of criminal responsibility for crimes of accepting proposal, promise or receipt of illegal benefit

Summary Having analyzed the criminal law of states members of the European Union, in the part, that establishes criminal liability for corruption offenses, the author gives its comparison with the provisions of the Criminal Code of Ukraine. Directions of further improvement of the relevant rules of the criminal law of Ukraine are proposed in the article.

Key words: *illegal benefit, regulation, bribery, official, criminal legislation, foreign experience.*

Надійшла до редакції 30 березня 2017 р.

